

SOCIALNA EKONOMIJA SISTEMA COBISS IN MREŽE COBISS.NET

Tvrtko-Matija Šercar

Institut informacijskih znanosti,
Maribor

Kontaktni naslov:
tvrtko.sercar@izum.si

Izvleček

Predstavljen je zgodovinski pogled na socialno ekonomijo sistema COBISS in mreže COBISS.Net. Knjižnična ekonomija je pomemben segment knjižničarstva. Z ekonomskega vidika sta kooperativni online knjižnični informacijski sistem COBISS in mreža COBISS.Net primera pristnega razvoja tovrstnih sistemov z značilnimi elementi postržne paradigme socialne ekonomije. Pojem socialne ekonomije so v osemdesetih letih 20. stoletja uvedli francoski družboslovci, da so lahko pojasnili razlike med tržnim (zasebnim) in javnim (državnim) sektorjem ter tretjim sektorjem, sektorjem prostovoljnega dela. Osnova socialne ekonomije je omrežna ontologija za online izmenjavo informacij in stvari. Sistem COBISS in mreža COBISS.Net, ki povezuje kooperativne online knjižnične informacijske sisteme, vključujeta to omrežno ontologijo za online izmenjavo informacij. V sistemu COBISS je vodilna ideja pojem skupnega dobrega, ne pa komercialna paradigma takojšnjega finančnega dobička. Poleg cene uporabe zapisov na ravni ničnih marginalnih stroškov je v sistemu COBISS in mreži COBISS.Net konkurenčna tudi cena kreiranja zapisov.

Ključne besede

sistem COBISS, mreža COBISS.Net, socialna ekonomija, mejni strošek

Abstract

A historical view of the social economy of the COBISS system and of the COBISS.Net network is presented. Library economics is an important part of librarianship. From an economic point of view, the COBISS co-operative online bibliographic information system and the COBISS.Net network are examples of a genuine development of such systems with typical elements of post-market paradigm of the social economy. The concept of social economy was introduced by French social scientists in the 1980s to explain the difference between the market (private) and public (government) sectors and the third, voluntary sector. Social economy is based on a network ontology for online exchange of information and things. The COBISS system and the COBISS.Net network, which links collaborative online library information systems, include the network ontology for online exchange of information. The concept of the common good, and not the commercial paradigm of immediate financial gain, is the leading idea in the COBISS system and the COBISS.Net network. In addition to the price of the use of records at nil marginal costs, also the price of creating records is competitive in the COBISS system and the COBISS.Net network.

Keywords

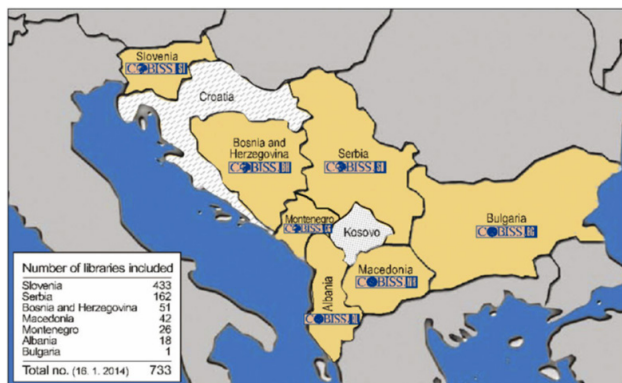
COBISS system, COBISS.Net network, social economy, marginal cost

Knjižnična ekonomija je pomemben segment knjižničarstva. V pojmu knjižnične znanosti (nem. *Bibliothekswissenschaft*), ki ga je vpeljal Martin Schrettinger na začetku 19. stoletja, je bil ekonomski vidik prepoznan kot (iz)ključen. (Kunze, 1973) Ta knjižnična znanost ni identična moderni znanosti o knjižnicah, saj je bila omejena na en sam segment knjižničarstva, ki ga imenujemo knjižnična administracija (angl. *library administration*, nem. *Bibliothekslehre*) in knjižnična ekonomija (angl. *library economy*,

nem. *Bibliothekökonomie*).

Sistem COBISS je leta 1987 zasnoval Institut informacijskih znanosti (IZUM) iz Maribora, ki se je kot generalni izvajalec sistema znanstvenih in tehnoloških informacij (SZTI) uveljavil že v nekdanji Jugoslaviji, po družbenih spremembah v začetku devetdesetih let 20. stoletja pa ga je v vlogi razvijalca sistema COBISS sprejel širši krog držav v Jugovzhodni Evropi. Leta 2003 je bil podpisan

Sporazum o vzpostavitvi mreže COBISS.Net in prostem pretoku bibliografskih zapisov, ki se kreirajo v avtonomnih nacionalnih knjižničnih informacijskih sistemih sodelujočih držav, in sicer Slovenije, Srbije, Makedonije, Bosne in Hercegovine, Črne gore, Bolgarije in Albanije. Našteti sistemi so povezani v regionalno mrežo COBISS.Net. Na implementacijo sistema COBISS kot skupne platforme se pripravljajo še na Kosovu, odprto pa je tudi vabilo knjižnicam na Hrvaškem. (O mreži COBISS.Net, 2015)

Slika 1: Mreža avtonomnih sistemov COBISS (Vir: Arhiv IZUM)

Med ključnimi značilnostmi integriranega vodenja knjižničnih katalogov in bibliografij raziskovalcev sta izpostavljeni tudi racionalizacija in dodana vrednost. Vendar nastane dodana vrednost predvsem na trgu in ne v proizvodnji. Po uradni definiciji Statističnega urada Republike Slovenije (2015) je dodana vrednost razlika med proizvodnjo v osnovnih cenah in vmesno potrošnjo v kupčevih cenah. Vmesna potrošnja predstavlja vrednost blaga in storitev, ki jih proizvajalec nabavi zato, da proizvede in proda drugo blago in storitve.

Racionalno delitev dela in prihrank (O mreži COBISS.Net, 2015) pri obdelavi knjižničnega gradiva in vodenju katalogov omogoča zlasti vzajemna katalogizacija. Za vsako enoto zadošča samo ena obdelava, nato pa je zapis preko vzajemne bibliografsko-kataložne baze podatkov COBIB dostopen vsem udeležencem v sistemu COBISS in v mreži COBISS.Net.

Programska oprema COBISS omogoča prevzemanje zapisov iz katere koli vzajemne baze podatkov COBIB in iz katerega koli od vzajemnih katalogov v Evropi. Možno je tudi prevzemanje bibliografskih zapisov iz kataloga OCLC WorldCat.

Izkazalo se je, da je prosta izmenjava bibliografskih zapisov v omrežju COBISS.Net učinkovitejša od kakršnega koli medsebojnega zaračunavanja prevzetih zapisov. Brezplačna izmenjava velja le za bibliografske zapise, ki so originalno kreirani v katerem koli od avtonomnih knjižničnih

nih sistemov sodelujočih držav, ne pa tudi za zapise, ki so prevzeti iz kataloga OCLC ali baze podatkov ISSN ipd.

Med sistemi je bilo doslej izmenjanih preko 400.000 bibliografskih zapisov. Konec leta 2013 je bilo v 7 vzajemnih bazah podatkov COBIB skupaj preko 9 milijonov bibliografskih zapisov, v lokalnih bazah podatkov 734 knjižnic pa preko 20 milijonov bibliografskih zapisov. V letu 2013 so knjižnice v povprečju kreirale le 25 % novih zapisov, prevzele pa 75 % zapisov, kar pomeni zelo velik prihranek časa in denarja (Statistika vzajemne katalogizacije, 2014).

Na prihranke časa in denarja kažejo tudi letne statistike vzajemne katalogizacije in izmenjave bibliografskih zapisov v mreži COBISS.Net.

Z ekonomskega vidika sta kooperativni online knjižnični informacijski sistem COBISS in mreža COBISS.Net primera pristnega razvoja tovrstnih sistemov z značilnimi elementi posttržne paradigme socialne ekonomije.

Pojem socialne ekonomije so v osemdesetih letih 20. stoletja uvedli francoski družboslovci, da so lahko pojasnili razlike med tržnim (zasebnim) in javnim (državnim) sektorjem ter t. i. tretjim sektorjem, sektorjem prostovoljnega dela. (Jeantet, 1986)

Po Jeremyju Rifkinu (1995; glej tudi Šercar, 2001) so se v preteklosti vedno odpirali novi sektorji; le-ti so absorbirali delovno silo, ki so jo zamenjale nove tehnologije. Iz poljedelstva se je delovna sila po industrijski revoluciji selila v industrijo, iz industrije v storitveni sektor. Vendar je sektor znanja v informacijski družbi sposoben absorbirati le manjši del delovne sile, ki zaradi mehanizacije, avtomatizacije, robotizacije in informatizacije ostaja brez dela, saj delo opravijo stroji, avtomati, roboti in računalniki. S tranzicijo v informacijsko družbo namreč nastaja svet brez dela oz. svet globalne množične brezposelnosti. Množično zaposlovanje bo prisotno še dve generaciji. Kapitalizma brez brezposelnosti ni. Brezposelnost omogoča nizko tržno ceno dela kot blaga, da bi si razred kapitalistov lahko prilastil čim večji dobiček iz kapitala. Zaradi brezposelnosti in drugih neodpravih protislovij so za kapitalistične družbe značilne nenehne napetosti in splošna nestabilnost. Alternativa za rešitev številnih problemov, ki jih povzroča kapitalizem, naj bi bila posttržna paradigma socialne ekonomije, izvršna in zakonodajna veja oblasti pa naj bi poskrbeli za ustrezno zakonodajo. To spremeni tudi naravo politike, ki se ne ukvarja več le s tržnim gospodarstvom, temveč tudi s socialno ekonomijo kot najboljšo rešitvijo za alternativni institucionalni okvir civilizacije na prelomnici. Poraja se možnost, da se ljudje posvetijo ustvarjanju socialnega kapitala, ne pa finančnega dobička.

Osnova socialne ekonomije je omrežna ontologija za izmenjavo informacij in stvari.

Začetek predstavlja vzajemna izmenjava glasbenih in videodatotek. Sledili so izmenjava informacij na blogih in e-knjig na spletu ter Wikipedia in izmenjava stvari (koles, avtomobilov, energije ...) preko (super)interneta (Rifkin, 2014).

Prve kartice za kataloge so bile koncipirane in kreirane v Franciji konec osemdesetih let 18. stoletja.

Paul Otlet in Henri La Fontain sta leta 1895 začela realizacijo programa univerzalne bibliografije Répertoire Bibliographique Universel (RBU), in sicer v obliki listkovnega kataloga kot prve faze izgradnje RBU. Že konec prvega leta je zbirka štela 400.000 enot. RBU je v letu 1934, zadnjem letu vnosa zapisov, ko je belgijska vlada prekinila financiranje projekta, štel preko 15 milijonov zapisov. Zbirka je bila ohranjena do leta 1940, ko so nemški nacisti po okupaciji Belgije uničili njen večji del. Česa vsega le niso uničili!

Leta 1901 je Kongresna knjižnica v Washingtonu začela razdeljevati drugim knjižnicam v ZDA tipkane kataložne kartice.

Internet stvari je tridelna delitev interneta na komunikacijsko, energijsko in transportno omrežje. Tridimenzionalni tiskalniki so realnost; danes razen fotografije lahko "natisnejo" tudi npr. okvir za sliko, jutri pa bodo lahko "sestavili" celo avtomobil!

Poleg zadrug (kooperativ) in drugih oblik socialnega gospodarstva kot posebnega sektorja pa nastajajočo socialno ekonomijo deljenja deloma prevzemata tudi kapital in tržišče. Vendar pa – zakaj bi uporabljali taksi, če se lahko organiziramo in financiramo zadrugo za vzajemno uporabo avtomobilov v skupnem lastništvu.

Globalna finančna in gospodarska kriza je imela uničujoče posledice po vsem svetu. Na tisoče podjetij je bilo zaprtih, milijoni delovnih mest ukinjenih, veliko ljudi je izgubilo svoje domove, mnoga gospodarstva so se ujela v past dolga. Sanchez Bajo in Roelants v knjigi Kapital in past zadolževanja (2011) pokažeta, da se zadruge (kooperative), čeprav prezrte od mnogih, povsod po svetu razmeroma uspešno spopadajo s krizo.

Tudi sistem COBISS predstavlja digitalno socialno mrežo, ki deluje na temelju sodelovanja, vzajemnosti in izmenjave.

Sodelovati (angl. *to cooperate*) pomeni delati skupaj in za skupni namen ali se združiti v ustvarjanju zelenih učin-

kov. Kooperativno delo zahteva koordinacijo dejanj ter skupne cilje in usklajena stališča do harmoničnega vedenja vključenega knjižničnega osebja.

Sodelovanje kot aktivnost je način, kako doseči cilj(e). Treba je ločevati aktivnosti in cilje, da bi se izognili nepačnemu sklepanju. Izbira ciljev sodelovanja je bistvena za zagotavljanje sodelovanja in za uspešno dokončanje projektov.

Filozofska načela kooperativnega dela so osnova za oblikovanje postopkov, ki predstavljajo sredstva za doseganje zaželenih ciljev (Pound in Dwight, 1984).

V Uvodu k platformi COBISS (2014) je zapisano, da knjižnice svoje vloge v informacijski družbi ne morejo opravljati, če njihovo delovanje ni podprto s sodobno informacijsko in komunikacijsko tehnologijo ter če niso povezane v sistem (mrežo), saj ne morejo uspešno delovati kot osamljeni otoki, ampak se morajo povezovati ter s tem zagotavljati ustrezne pogoje za sodelovanje, vzajemnost in ekonomičnost. V sistemu COBISS je vodilna ideja pojem skupnega dobrega in ne komercialna paradigma takojšnjega finančnega dobička.

Knjižnice in drugi udeleženci niso le lastniki, ampak so tudi upravljalci, saj nosijo del odgovornosti tudi za upravljanje, ki je sicer v rokah menedžerjev. Lastništvo ni ločeno od upravljanja in nadzora, tako da slednji funkciji prihajata od znotraj, ne pa od zunaj. V kooperativi ima upravljanje moralni značaj, saj vključuje demokratično odločanje, enakopravnost, pravično delitev, solidarnost in poštenje ter je s tega vidika za deležnike prijazen in vzdržen poslovni model. Veljavni Zakon o socialnem podjetništvu Republike Slovenije (2011) zajema tudi tovrstno združniško miselnost in podjetništvo.

Pierce in Taylor (1978) sta izpostavila, da imajo vsi katalogizacijski sistemi tri skupne, med seboj povezane cilje: (1) zgraditi zanesljiv katalog, (2) obdelati knjižnično gradivo čim hitreje in (3) obdelati knjižnično gradivo čim ceneje. Vsak sistem lahko poudari drug vidik teh ciljev. Osnovni namen avtomatiziranih sistemov za katalogizacijo na osnovi kopiranja zapisov je zmanjšati količino izvirno kreiranih zapisov. Katalogizacija na osnovi kopiranja je cenejša, zato imajo avtomatizirani sistemi v primerjavi s tistimi, pri katerih je obdelava ročna, veliko prednost prav zaradi nižjih stroškov.

White (1989) je ugotovil, da imajo knjižnice več različnih možnosti za dobavo bibliografsko-kataložnih informacij in da ni izdelka, ki bi ustrezal vsem zahtevam, kot velja za druge izdelke in storitve bibliografskih servisov.

Ekonomskemu vidiku razvoja in delovanja sistema COBISS

je bilo že od samega začetka posvečeno precej pozornosti, nas pa zanimajo predvsem mejni (marginalni) stroški kreiranja in uporabe bibliografsko-kataloških zapisov. Mejni stroški za video- in audioinformacije ter besedilne informacije na internetu so že skoraj enaki nič, kajti te informacije predstavljajo javno dobro in njihova prodaja več ne prinaša dobička.

Mejni strošek je povečanje ali zmanjšanje celotnih stroškov poslovanja, ki nastanejo z izdelavo ene enote proizvoda ali še enega novega kupca (mejni strošek = skupni stroški proizvodnje : količina izdelkov oz. storitev).

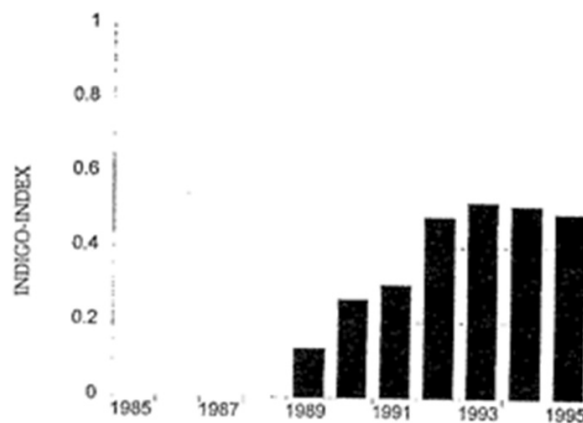
Na mejne stroške in njihovo uporabnost lahko vplivajo tudi številni drugi dejavniki, kot so tržne nepopolnosti, npr. asimetrija informacij (ena stran na trgu ima več informacij ali boljše informacije kot druga), negativni zunanji učinki (npr. onesnaževanje kot posledica proizvodnje), pozitivni zunanji učinki (npr. družbene koristi od šolstva), transakcijski stroški (stroški delovanja podjetja oz. organizacije) ali cenovna diskriminacija (npr. nižja vstopnina na bazen za domačina kot za turista).

Vidik ekonomičnosti je bil močno poudarjen že v idejnem in izvedbenem projektu SZTIJ (Projekt izgradnje Sistema znanstvenih in tehnoloških informacij Jugoslavije), predvsem pa v Študiji izvedljivosti SZTIJ (Referalni centar Sveučilišta u Zagrebu, 1988), kjer je zapisano, da naj bi bil sistem uspešen in učinkovit pri izpolnjevanju informacijskih potreb, stroški uporabnikov pri uporabi informacij po enoti, tj. mejni stroški, pa naj bi bili čim nižji.

Šercar, Urbajs in Ambrožič (1995) so razvili indigo indeks kot kazalnik za longitudinalno spremljanje doseženih prihrankov s kopiranjem zapisov v sistemu COBISS in formulo za izračun indigo indeksa v določenem časovnem obdobju. Indigo indeks je število kopiranih zapisov na časovno obdobje, normirano z vsemi kreiranimi zapisi v določenem obdobju. Vrednost indigo indeksa se giblje med 0 in 1. V primeru posamezne knjižnice razkriva vrsto knjižnice in njeno zalogo. Nizek indigo indeks kaže, da ima knjižnica veliko knjižničnega gradiva, ki ni dostopno v drugih knjižnicah, in da gre za specialno knjižnico. Za splošne knjižnice pa je značilen visok indigo indeks, ki kaže na velik delež široko dostopnega gradiva in na večji prihranek pri katalogizaciji.

Meritve, ki so jih izpeljali, so pokazale, da je z indigo indeksom mogoče ustrezno ovrednotiti prihranke, ki jih prinaša vzajemna katalogizacija v sistemu COBISS. Indeks so merili za posamezno knjižnico in za vse izbrane knjižnice skupaj. V vzajemni katalogizaciji se pojavljajo tudi prihranki, ki jih ni moč izraziti in meriti z indigo indeksom. Avtorji navajajo prihranke pri katalogizaciji gradiva, izdanega kot ponatis, ter pri katalogizaciji novih

izdaj istega gradiva pri poročanju o fondu knjižnic, ki niso vključene v sistem vzajemne katalogizacije, in pri prenosu zapisov v lokalne sisteme pridruženih članic. Vendarle pa največji prihranek prinaša COBISS/OPAC, ki številnim končnim uporabnikom omogoča, da preprosto in praktično zastopj pregledujejo svetovne in druge elektronske vzajemne kataloge in elektronske kataloge knjižnic, vključenih v sistem(e), in to doma, na delovnem mestu ali pravzaprav kjer koli, tako da jim ni treba iti v knjižnico. Tako nastaja velika knjižnica, ki nima sten. Brez dvoma to tudi v nacionalni ekonomiji zagotavlja velike prihranke.

Slika 2: Indigo indeks glede na prirast zapisov v izbranih lokalnih bazah podatkov, 1985–1995 (Vir: Šercar, et al., 1995)

Indigo indeks je do leta 1993 rasel, potem pa se je nekoliko zmanjšal (slika 1). Na upad vrednosti indigo indeksa je vplivala izbira opazovanih knjižnic, saj se je zaloga knjižničnega gradiva med izbranimi knjižnicami neznatno prekrivala; rast indeksa je bilo mogoče pričakovati šele po vključitvi splošnih knjižnic z zalogami, ki se precej prekrivajo z zalogami knjižnic, že vključenih v sistem.

Saffady (1989) je razvil model za primerjavo stroškov katalogizacije na osnovi kopiranja preko bibliografskih servisov (OCLC, RLIN, UTLAS, WLN ...), online informacijskih servisov (npr. Dialog), sistemov za katalogizacijo na CD ROM-ih ter mikrofišev in tiskanih katalogov.

Leta 1998 so Pivec, Seljak in Šercar na osnovi formule, ki jo je uporabil W. Saffady za izračun cene zapisa v ZDA in Kanadi, izračunali ceno zapisa v tipični slovenski javni knjižnici, ki kot polnopravna članica sistema COBISS aktivno sodeluje v online sistemu vzajemne katalogizacije (slika 2).

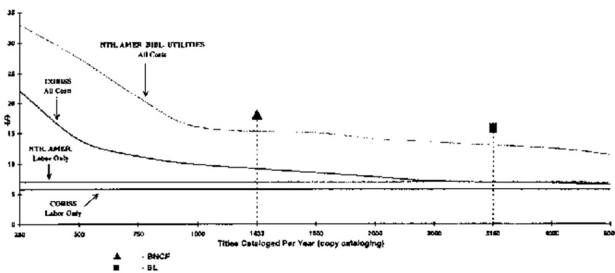

Fig. 3. Relationship of total unit costs to labor costs at various workload in North American bibliographic utilities and in COBISS system in Slovenia

Slika 3: Razmerje skupnih stroškov na enoto pri različnem obsegu letne produkcije zapisov v severnoameriških servisih in v sistemu COBISS v Sloveniji (Vir: Pivec, et al., 1997; gl. tudi Šercar, 1998)

Cena zapisa je pri uporabi bibliografskih servisov odvisna od več spremenljivk. Če so drugi pogoji enaki, je najprej odvisna od letne produkcije zapisov (angl. *workload*). Očitno je, da obstaja določen obseg letne produkcije, pri katerem je mogoče doseči najnižjo ceno, oziroma določen minimalni obseg letne produkcije, pri katerem se pri katalogizaciji še izplača uporaba storitev online bibliografskih servisov, saj so lahko drugi načini pri manjšem obsegu letne produkcije bolj ekonomični (CD-ji, mikrofiši, tiskani katalogi).

Ob predpostavki, da znaša letna produkcija 2.000 zapisov, je cena dela za en zapis v knjižnici, vključeni v sistem COBISS, 5,78 USD. Povprečna cena dela za en zapis v knjižnicah v ZDA, ki uporabljajo storitve severnoameriških bibliografskih servisov, je bila 7,00 USD, letna norma za enega katalogizatorja pa 11.000 zapisov. Krivulja vseh stroškov za severnoameriške bibliografske servise je izdelana na podlagi Saffadyjevih podatkov. Kot je videti, cena za en zapis pri katalogizaciji na osnovi kopiranja z rastjo letne produkcije hitro upada, zahvaljujoč hitremu upadu deleža stroškov zagona in fiksnih letnih stroškov v ceni enega zapisa. Cena dela je namreč konstantna.

Za knjižnične sisteme v Evropi ni bilo podobnih izračunov. V sliko so za ilustracijo vpisani podatki o knjižnicah Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze (BNCF) in British Library (BL), ki jih navaja Vitiello (1996).

Uporaba severnoameriških računalniških knjižničnih servisov je cenovno ugodna, če lahko predvidevamo, da bo letna produkcija nad 1.000 zapisov, v COBISS-u pa že pri okoli 500 zapisih. Skupni stroški za en zapis v sistemu COBISS so od približno 3.500 zapisov letne produkcije dalje celo pod ceno dela za en zapis ob uporabi severnoameriških bibliografskih servisov.

Razmerje med podanimi krivuljami in podatki za BNCF in BL kažejo na to, da je cena zapisa v sistemu COBISS v vseh primerih razmeroma najnižja.

Poleg cene uporabe zapisov na ravni ničnih marginalnih stroškov je v sistemu COBISS in mreži COBISS.Net konkurenčna tudi cena kreiranja zapisov.

Reference

- Jeantet, T., 1986. *La Modernisation de la France par l'Économie Sociale*. Paris: Economica.
- Kunze, H., 1973. On the professional image and the education of the librarian. V: Rawski, H. ur. *Toward a theory of librarianship: Papers in Honor of Jesse Hawk Shera*. Metuchen, N. J.: The Scarecrow Press, Inc. pp. 515–522.
- O mreži COBISS.Net, 2015. [spletna stran] Dostopno na: http://www.cobiss.net/o_mrezi_COBISS-Net.htm [2. 2. 2015].
- Pierce, A. R. in Taylor, J. K., 1978. A model for Cost Comparison of Automated Cataloging Systems. *Journal of Library Automation*, 11(1), pp. 6–23.
- Pivec, F., Seljak, T. in Šercar, T., 1997. The COBISS system in the Information Economy of Slovenia. V: Watkins, J. and Connolly, P. *The Role of Libraries in Economic Development*. Boston Spa: IFLA Offices for UAP and International Lending, 1997, pp. 107–130.
- Platforma COBISS – Kooperativni online bibliografski sistem in servisi: uvod, 2014. [spletna stran] Dostopno na: http://www.cobiss.net/platforma_cobiss.htm [2. 2. 2015].
- Pound, K. in Dwight, E. B., 1984. Library Cooperation: A Serials Model Based on Philosophical Principles. *College & Research Libraries*, 45(4), pp. 299–305.
- Referalni centar Sveučilišta u Zagrebu, 1988. *Sistem naučnih i tehnoloških informacija Jugoslavije – SNTIJ*. Beograd: Savez inženjera i tehničara Jugoslavije.
- Rifkin, J., 2014. Die Wirtschaft trägt sich von selbst. *Zeit online*, [online] 50/2014(4. 12. 2014). Dostopno na: <http://www.zeit.de/2014/50/jeremy-rifkin-kapitalismus-revolution> [18. 3. 2015].
- Rifkin, J., 1995. *The End of Work: The Decline of the Global Labor Force and the Down of the Post-Market Era*. New York: G.P. Putnam's Sons.
- Saffady, W., 1989. The cost of automated cataloging support: an analysis and comparison of selected products and services. *Library Technology Reports*, 25(4), pp. 461–627.
- Sanchez Bajo, C. in Roelants, B., 2011. *Capital and the Debt Trap: Learning from cooperatives in the global crisis*. Palgrave Macmillan.
- Statistični urad Republike Slovenije. [spletna stran] Dostopno na: <https://www.stat.si/index.asp> [2. 2. 2015].
- Statistika vzajemne katalogizacije, 2014. [spletni dokument] Dostopno na: http://www.cobiss.net/doc/stat_kazalci_2013.pdf [2. 2. 2015].
- Šercar, T. M., 1998. Primerjava cene kataložnega zapisa v sistemu COBISS in pri uporabi računalniških knjižničnih centrov v ZDA

in Kanadi. *COBISS obvestila*, [online] 1998(1–2). Dostopno na: http://home.izum.si/cobiss/cobiss_obvestila/1998_1-2/index.html [2. 2. 2015].

Šercar, T. M., 2001. Priloga h kritiki tehnološkega determinizma in globalizma. *COBISS obvestila*, [online] 2001(3). Dostopno na: http://home.izum.si/cobiss/cobiss_obvestila/2001_3/Html/clanek_02.html [18. 3. 2015].

Šercar, T., Urbajs, A. in Ambrožič, V., 1995. Indigo-indeks: pokazatelj uštede kopiranjem zapisa u sistemu COBISS = Indigo-index: savings indicator by down loading of records in the COBISS system. *Informatologia*, 27(1/2), pp. 23–29.

Vitiello, G., 1996. The Production and Marketing of National Bibliographic Services in Europe. *Alexandria*, 8(2), pp. 97–116.

White, H.S., 1989. About This Issue. *Library Technology Reports*, 25(4), pp. 459.

Zakon o socialnem podjetništvu (ZSocP), 2011. [spletni dokument]
Uradni list RS, št. 20/2011. Dostopno na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=102703> [18. 3. 2015].